

**Retazos, Mirjana Ružić (Ruzich, Miriana. 2015.
Retazos. Buenos Aires: Edición del autor)**

Studije sećanja savremenoj historiografiji mogu dati dodatni legitimitet, jer prošlost prenose u interpretativnu sadašnjicu i tako otvaraju prostor proveri autentičnosti i spoznaji politike zvaničnih narativa o događajima kojih se sećaju oni koji su ih posmatrali ili, pak, u njima učestvovali. Etnografiji studije sećanja mogu pomoći tako što će individualizacijom istorije utrti put razumevanju narativizacije prošlosti odozdo (bottom-up), kako bi se, samim tim, omogućilo razumevanje kulture onih koji tu prošlost narativizuju. Sećanja dijaspore naročito mogu dati drugačiju – možda i „objektivniju“ – sliku borbe politizovanih narativa o tome šta je i kako bilo nekad u zemlji porekla, upravo zato što ta sećanja, barem u preddigitalnom dobu, u nekoj meri, mogu biti slobodna od dnevno-političke i ideološke interpretacije „stvarnosti“ – tj. iseljenjem iz zemlje porekla prestaje i direktni, redovni kontakt s njenom svakodnevicom. Naravno, i ta slika s pozicije dijaspore je samo prezentacija jednog diskursa o etosu zajednice, a ne slika „stvarnog“ stanja stvari.

U Ambasadi Republike Srbije u Argentini, 22. februara 2017. godine, predstavljena je knjiga sećanja Mirjane Ružić, emigrantkinje iz Jugoslavije nakon Drugog svetskog rata. Knjiga je naslovljena *Retazos* (šp. ostaci, fragmenti, izdvojeni delovi neke celine) i predstavlja upravo to što joj ime i kaže: ostatke – fragmente sećanja na život devojčice koja, sa deset godina, napušta Beograd i odlazi sa majkom u Argentinu. Mirjanina priča umnogome je različita od priča mnogih emigranata iz Jugoslavije u Latinsku Ameriku od pre i posle Drugog svetskog rata. Naime, autorka knjige je ćerka Argentine i Srbina, rođena u Beogradu, u kojem njen otac Stevan, tokom rata, umire od tuberkuloze, a majka Veronika, nakon rata, iz Beograda, sa ćerkom Mirjanom, odlazi, preko Italije, nazad u Argentinu. Majka sa ćerkom odlazi ne samo kao udovica bez novca, već i kao majka poginulog partizana Dušana – baš u vreme kada Argentina postaje stecište odbeglih nacista, njihovih saradnika, te protivnika pobedničkog komunizma na istoku Evrope.

Knjiga Mirjane Ružić je priča o teškom detinjstvu i strahoti odrastanja u okupiranom Beogradu, kroz individualizovanu naraciju o teroru razaranja jugoslovenskog društva, kao i progonu jugoslov-

enskih Jevreja (prikazanom u knjizi, kroz priču o doktorki Maji i njenoj jevrejskoj porodici Vajs, koju je, od nacista, krila porodica Ružić) i protivnika nacista, tokom rata. U knjizi nema gorčine, jer su, u samoj autorki, ostala sećanja na *sopstvo* – sećanja na sebe i na svoje. U knjizi, oni koji uzrokuju tragediju igraju tek sekundarnu ulogu. Sa stanovišta studija sećanja, knjiga Mirjane Ružić je, svakako, značajna, zato što individualizuje prošlost jednog grada i zemlje, kroz priču jedne, u to doba, u Srbiji retke, porodice sa višenacionalnim transkontinentalnim rodbinskim i prijateljskim vezama. Knjiga *Retazos*, svojom naracijom, a i sama autorka, svojim životnim putem, svedoče o *mozaičnosti* i ideološkoj podeljenosti, kako dijaspore tako i srpskog društva – iako autorka, u tom društvu, ne učestvuje, još od 1946. godine. Autorka knjige u jednoj osobi iscrtava mnoga lica Srbije od sredine XX veka, pa sve do sada. Mirjana je Jugoslovenka po državi rođenja, pravoslavna po sećanju i ubeđenju, Argentinka po životnom iskustvu. Ona je i sestra nastradalog jugoslovenskog partizana, koja sada posećuje srpsku crkvu u Buenos Airesu, koju su, u velikoj meri, u životu održali upravo oni koji su, u Drugom svetskom ratu, bili na strani političkih i ideoloških oponenta njenog brata i koji su, u Argentinu, došli kao politička emigracija iz komunističke Jugoslavije. Ovakvi međusobno suprostavljeni identiteti u životnoj priči jedne osobe i jedne porodice nisu retkost u srpskom društvu, kako Srbije, tako i dijaspore. No, priča Mirjane Ružić je, umnogome, jedinstvena i zanimljiva, i zato je neizmerno dragocena za studije sećanja, kao svedočanstvo o jednom vremenu, jednom gradu i njegovim građanima, slikanim pričom i fotografijama jedne transkontinentalne porodice. Autorkina priča je dragocena i za razumevanje komplikovanih ideološko-političkih ishodišta podela u srpskom društvu i njihovih kulturnih posledica, lokalno (u Srbiji) i globalno (u dijaspori). Knjiga je napisana na jeziku autorkinih misli – španskom, a u toku je prevođenje na srpski. Trenutno, Mirjana Ružić piše drugu knjigu, koja će predstavljati detaljniju biografiju njene porodice pre i nakon Drugog svetskog rata.

Slaviša Raković, Beograd

Fabiana Cammarata, Buenos Aires⁷

7 Prikaz knjige *Retazos* deo je autorovog individualnog istraživanja kulturnih kontakata Srbije i Argentine. Istraživački projekat finansira Američki savet za međunarodno obrazovanje.